

Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

VIDES PĀRRAUDZĪBAS VALSTS BIROJS

Reģ.Nr. 90000628077, Rūpniecības ielā 23, Rīgā, LV- 1045

Tālrunis: 67321173 ♦ fakss: 67321049 ♦ e-pasts: vpvb@vpvb.gov.lv

---

Rīgā

2012.gada 26.aprīlī

Atzinums Nr. 13

Par Plūdu riska pārvaldības plāna Rīgas pilsētai Vides pārskatu

Plūdu riska pārvaldības plāns Rīgas pilsētai (turpmāk arī PRP plāns) Vides pārskats iesniegts Vides pārraudzības valsts birojā (turpmāk arī Birojs) 2012.gada 4.aprīlī. PRP plāns ir izstrādāts Rīgas domes un Eiropas Savienības LIFE+ programmas līdzfinansētā projekta ietvaros un tā stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskatu sagatavoja Rīgas dome sadarbībā ar SIA „Vides Konsultāciju Birojs”. Atzinums par Vides pārskata projektu sagatavots atbilstoši likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 23.⁵ panta 6.daļas prasībām.

Vides pārskata raksturojums un analīze:

PRP plāns izvērtē iespējamus plūdu draudus Rīgas pilsētai un iesaka pasākumus to samazināšanai vai novēršanai. Birojs 2011.gada 5.maijā pieņēma lēmumu Nr.25 „Par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras piemērošanu” Plūdu riska pārvaldības plānam Rīgas pilsētai, jo saskaņā ar pašvaldības sniegto informāciju, PRP plānā iekļautie darbības veidi plūdu riska mazināšanai vai novēršanai ietver aizsargvaļņu, aizvaru un slūžu rekonstrukciju un būvniecību, jaunu krasta nostiprinājumu veidošanu, kā arī lietus ūdens kanalizācijas un meliorācijas sistēmas darbības uzlabošanai nepieciešamos pasākumus. Tādejādi plānošanas dokumenta realizācija saistīta ar likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 2.pielikumā minētajām darbībām.

Izvērtējot PRP plāna Vides pārskata atbilstību Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (turpmāk – MK noteikumi) IV nodaļas 8.punkta prasībām, Birojs konstatē:

1. Vides pārskatā norādīts uz PRP plānā ietverto informāciju un tā izstrādes mērķi – savlaicīgi noteikt tos hidroloģiskos faktorus, kas saistībā ar klimata pārmaiņām nākotnē varētu negatīvi ietekmēt Rīgas iedzīvotājus, saimniecisko darbību, dabas un kultūrvēsturiskās vērtības, un izstrādāt risinājumus, dodot iespēju pielāgoties klimata pārmaiņu ietekmēm vai mazinot to ietekmi. Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto Rīgai kopumā 1% applūšanas varbūtības (reizi 100 gados) riskam ir pakļautas teritorijas 33 468 000 m² platībā. PRP plānā ir izdalītas vairākas plūdu riska teritorijas – teritorijas ap Buļļupi, Vecdaugavu, Hapaka grāvi un Beķera grāvi (Krēmeri, Voleri, Spilve), Ķīšezeru, Juglu un Baltezeru, Sarkandaugavu,

Zundu kanālu (Ķīpsala, Klīversala, Mārupītes lejtece), Bieķengrāvi (Mūkusala, Bieķensala, Lucavsala), Krasta ielu no Salu tilta līdz Dienvidu tiltam - un katrai no tām, kā arī visai pilsētas teritorijai kopumā, ir noteikti piemērotākie pretplūdu pasākumi, kas ietver esošo zemes dambju paaugstināšanu un/vai pagarināšanu, jaunu zemes dambju būvniecību, ceļu vai ielu rekonstrukciju par aizsargdambi, jaunu asfaltētu ielu izbūvi ar aizsargdambja funkciju, slūžu-regulatoru rekonstrukciju vai jaunbūvi, caurteku-regulatoru rekonstrukciju vai jaunbūvi, poldera sūkņu staciju izbūvi, pagaidu pretplūdu būves. Piecām no astoņām plūdu riska teritorijām ir izstrādātas divas aizsardzības pasākumu alternatīvas. Visās teritorijās kā viena no alternatīvām ir atsevišķu vietu aizsardzība pret plūdiem, izbūvējot dambjus. Savukārt, otra alternatīva paredz izbūvēt slūžas - regulatoru vai caurteku regulatoru, tādējādi ar vienu (vai vairākām būvēm) vienlaikus aizsargājot lielākas platības. Atsevišķu teritoriju aizsardzībai viena no alternatīvām paredz slūžu - regulatoru izbūvi Audupē, Hapaka grāvī, Mīlgrāvī. Bukultu aizsardzībai 2.alternatīvas ietvaros ir iespējamās divas apakšalternatīvas – slūžas, kas aizsargātu Bukultus, tiem otrpus Juglas kanāla esošo teritoriju (Rīgas teritorijā) un Baltezera apkārtni (Garkalnes novadā) vai arī dambji, kas aizsargātu tikai Bukultus (Rīgas teritorijā). Teritorijas ap Sarkandaugavu aizsardzībai paredzētas divas alternatīvas – slūžas – regulators Sarkandaugavas kanālā vai arī minētās slūžas - regulators un Rīgas brīvostas piestātņu paaugstināšana. Teritorijas ap Bieķengrāvi aizsardzības divas alternatīvas paredz – slūžas - regulators Kīleveina grāvī un dambji pa Lucavsaldas perimetru vai arī minētās slūžas, divas slūžas -regulatori Bieķengrāvī un dambji. Vides pārskatā norādīts uz PRP plāna saistību ar citiem Rīgas pilsētas plānošanas dokumentiem, vēršot uzmanību uz šajos dokumentos minētajām problēmām, risinājumiem un ieteikumiem plūdu draudu novēršanai, kā arī apkopota informācija par starptautiskiem un nacionāliem plānošanas dokumentiem un tajos izvirzītajiem mērķiem attiecība uz plūdu riska pārvaldības plānošanu, sabiedrības informēšanu, dabas vērtību saglabāšanu u.c.

2. Atbilstoši MK noteikumu 8.2. punkta prasībām aprakstīta stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma gaita un Vides pārskata sagatavošanas procedūra, kur cita starpā norādīts uz novērtējumā izmantotajām metodēm un pamatprincipiem. Autori atzīmē, ka stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma mērķis ir iegūt informāciju par sagaidāmajām ietekmēm uz vidi katrai no PRP plāna alternatīvām, lai tās varētu salīdzināt savā starpā, kā arī apskatīt „nulles alternatīvu” jeb scenāriju, kad plāns netiek īstenots. Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto, būtiski ir identificēt neplānotās ietekmes jeb tā saucamos plāna realizēšanas blakus efektus un to identificēšanai liela nozīme ir ieinteresēto pušu, t.sk. sabiedrības un to pārstāvošo organizāciju, viedokļa noskaidrošanai. Vides pārskatā īsi raksturota sabiedriskās apspriešanas gaita un apkopota informācija par Vides pārskatā izdarītajiem labojumiem, ņemot vērā institūciju un sabiedriskās apspriešanas laikā izteiktos priekšlikumus. Būtiskās ietekmes uz vidi noteikšanai tika izmantota kontroljautājumu (aptver trīs jomas – ietekmi uz dabas vidi, ietekmi uz sociālo vidi un ietekmi uz ekonomiku) un daudzkritēriju analīzes metode. Kontroljautājumi pa ietekmju grupām atspoguļoti arī Vides pārskatā. Ņemot vērā plānošanas dokumenta specifiku, daudz detalizētāk salīdzinājumā ar pārējām ietekmēm, tika vērtētas iespējamās ietekmes uz hidroloģiskajiem un hidroģeoloģiskajiem apstākļiem, kā arī mūsdienu ģeoloģisko procesu iespējamās

izmaiņas. Veicot sākotnējo PRP plāna realizācijas iespējamo ietekmju analīzi, secināts, ka galvenokārt visas sagaidāmās ietekmes attiecas uz dabas vidi.

3. Vides pārskata 5.nodaļā „Vides stāvoklis plānošanas dokumenta potenciāli ietekmētajās teritorijās” apkopota informācija par aizsargājamām dabas teritorijām, mikroliegumiem un ar kultūrvēsturisko aspektu saistītām teritorijām, un iespējamo PRP plāna realizācijas ietekmi uz šīm teritorijām. Natura 2000 teritoriju dabas vērtību un hidroloģiskā režīma raksturošanai izmantota dabas aizsardzības plānos ietvertā informācija, iespēju robežās izmantojot arī citu aktualizētu informāciju. Vides pārskatā ietverta informācija par šajās teritorijās sastopamajiem Latvijā īpaši aizsargājamiem un Eiropas Savienības nozīmes biotopiem un tur konstatētajām nozīmīgākajām augu un dzīvnieku sugām, kā arī norādīts uz šo teritoriju vides stāvokli ietekmējošiem faktoriem. Vides pārskatā īsi raksturots šo teritoriju hidroloģiskais režīms, kas vairums gadījumu ir viens no galvenajiem šo teritoriju dabas vērtību ietekmējošajiem dabiskajiem faktoriem. Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto, Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas (Natura 2000) teritoriju dabas parku „Piejūra” var ietekmēt Vakarbuļļu, Daugavgrīvas un Vecdaugavas aizsardzībai paredzētās pretplūdu aizsargbūves, kā arī netieši - Ķīšezera apkārtnes aizsardzībai paredzētās slūžas Mīlgrāvī. Detalizētāks ietekmes vērtējums sniegts Vides pārskata 7.9. apakšnodaļā. Dabas parka „Piejūra” teritorijā atrodas dabas lieguma zona „Daugavgrīva” un „Vakarbuļļi”. Dabas lieguma zonu „Daugavgrīva” iespējams var ietekmēt PRP plānā Daugavgrīvas aizsardzībai paredzētās pretplūdu aizsargbūves, savukārt dabas lieguma zonu „Vakarbuļļi” - pie šīs teritorijas Z malas plānotās pretplūdu aizsargbūves (dambji un caurteka-regulators) Vakarbuļļu aizsardzībai. Natura 2000 teritorija dabas liegums „Vecdaugava” atrodas Daugavas labajā krastā un ietver Vecdaugavu ar tās attekām, Vecdaugavas pussalu un piegulošās teritorijas. Šo teritoriju var ietekmēt Vecdaugavas aizsardzībai paredzētās pretplūdu aizsargbūves. Natura 2000 teritorija dabas liegums „Jaunciems” sastāv no trim atsevišķām teritorijām Kīšezera Z un ZA krastā un to var ietekmēt Ķīšezera baseina aizsardzībai paredzētās pretplūdu aizsargbūves. Īpaši aizsargājamā dabas teritorija dabas liegums „Krēmeri” atrodas Daugavas kreisajā krastā starp Krēmeriem un Voleriem un to var ietekmēt teritorijai ap Hapaka un Beķera grāvi paredzētās pretplūdu aizsargbūves. Rīgas pilsētas teritorijā ir izveidoti 17 mikroliegumi. Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto, septiņu mikroliegumu applūšanas biežumu un intensitāti vairāk vai mazāk ietekmēs plānoto aizsargbūvju alternatīvas, taču nav paredzams, ka applūšanas parametru izmaiņas varētu ietekmēt šo mikroliegumu mērķsugas, savukārt izmaiņas teritorijas applūšanas biežumā un intensitātē var ietekmēt aizsargājamās dabas vērtības citos četros mikroliegumos, kas detalizētāk aprakstīti Vides pārskatā.
4. Vides pārskata 6.nodaļā „Iespējamās izmaiņas plānošanas dokumenta neīstenošanas gadījumā” norādīts, ka Rīgas pilsētai vienīgais ievērojama apjoma plūdu iemesls var kļūt tikai ziemeļrietumu virziena vētras izraisīti vējuzplūdi, tādējādi PRP plānā piedāvātie pretplūdu aizsardzības risinājumi ir paredzēti aizsardzībai pret vējuzplūdu radīto applūdumu. Pateicoties vēsturiski notikušai zemo plūdu riskam pakļauto teritoriju intensīvajai urbanizācijai, pieaug iespējamo plūdu izraisīto zaudējumu apmēri, kā arī samazinās cilvēku dzīves vides kvalitāte un drošība. Novērojamo un nākotnē prognozējamo plūdu radītās negatīvās ietekmes kāpumu ietekmē saimnieciskā darbība (galvenokārt dažādas

hidrotehniskas būves un citas ietekmes uz teritoriju hidroloģisko un hidroģeoloģisko līdzsvaru) un klimata pārmaiņas (galvenokārt jūras vidējā ūdenslīmeņa celšanās, vētrainības pastiprināšanās, kopējā vēja režīma izmaiņas, novirzes no iepriekšēji raksturīgajām vidējām gaisa temperatūrām un nokrišņu daudzumiem dažādās sezonās). Applūšanas riskam pakļautās teritorijas autori nosacīti iedala divās grupās: 1. - dabas teritorijas vai maz izmainītas un neapbūvētas teritorijas, kā arī aizsargājamās dabas teritorijas un mikroliegumi; 2.- urbanizētas teritorijas ar traucētu nokrišņu ūdens infiltrāciju, uzbūvētiem gruntīm, dažāda tipa būvobjektiem, kā arī teritorijas, kuras var uzskatīt par piesārņotām vai potenciāli piesārņotām. Pirmajā gadījumā plūdu radīto iespējamo kaitējumu videi nevar uzskatīt par būtisku, turklāt lielākās daļas no Rīgas teritorijā izvietoto īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un atsevišķu mikroliegumu turpmāka pastāvēšana ir atkarīga no to applūšanas. Visas Rīgā esošās aizsargājamās dabas teritorijas atrodas virszemes ūdens objektu tiešā tuvumā vai to teritorijā ir ietverta daļa no virszemes ūdens objektiem. Sagatavojot plānošanas dokumentu, plūdu līmeņu modeļaprēķinos ir izmantots IPCC (Klimata pārmaiņu starpvaldību padome) 2007.gada ziņojumā ietvertais novērtējums, saskaņā ar kuru, pēc A1B klimata mainības scenārija, ūdenslīmeņa celšanās notiks ar vidējo ātrumu 4,8mm/gadā. Autori paredz, ka šāda relatīvi lēna vidējā ūdenslīmeņa kāpuma un ar to saistītā plūdu maksimālā līmeņa kāpuma gadījumā, esošajās dabas teritorijās varētu notikt to raksturīgo biotopu un aizsargājamo sugu migrācija pa krasta nogāzi uz augšu, pārņemot jaunas teritorijas un, iespējams, zaudējot daļu esošo, kas attiecīgajā situācijā ir dabisks process. Savukārt otrajā gadījumā plūdu riska draudi jau saistāmi ar būtiskām vides ietekmēm, t.sk. piesārņojošo vielu nonākšanu apkārtējā vidē. Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto, tuvākajā nākotnē (2021.-2050.) plūdu riskam pakļauto piesārņoto vielu reģistrā uzskaitīto objektu skaits sasniedz 24. No saimnieciskās darbības objektiem visvairāk apdraudēts ir A kategorijas piesārņojošās darbības atļauju saņēmumu uzņēmums katlu māja „Daugavgrīva”, B kategorijas atļauju saņēmumu kokapstrādes uzņēmums „Korporācija Magnāts”. Salīdzinoši augsta plūdu draudu pakāpe mūsdienās ir un saglabājas arī nākotnē SIA „Cemex” betona ražotnei un SIA „Neste Latvija” automātiskajai degvielas uzpildes stacijai Lucavsalas ielā 1. Applūšanas rezultātā iespējama naftas produktu un citu piesārņojošo vielu pastiprināta pārvietošanās un nekontrolēta noplūde no A/S „Latvijas ūdensceļi” teritorijas, bijušās lauksaimniecības mašīnu rūpnīcas teritorijas un SIA „Latvijas propāna gāze” Rīgas eksporta gāzes uzpildes stacijas REGUS, kur tiek veiktas darbības ar sašķidrināto gāzi un sašķidrinātās gāzes uzglabāšana. Lai novērstu piesārņojuma nonākšanu apkārtējā vidē, ir jānodrošina piesārņoto un potenciāli piesārņoto teritoriju stabila aizsardzība no applūšanas. Autori atzīmē, ka šādā kontekstā PRP plāna neīstenošana ir negatīvi vērtējama, turklāt applūšana būtiski sarežģī piesārņoto teritoriju sanāciju. Plānošanas dokumenta neīstenošana atsevišķās specifiskās situācijās var tikt vērtēta negatīvi arī saistībā ar iespējamo ietekmi uz augsnes kvalitāti, kas saistīta ar jūras un Daugavas krasta erozijas izplatības pieaugumu, kā arī pastiprināšanos esošajos erozijas iecirkņos. Krasta reljefa noārdīšana ir saistīta ar esošās augsnes aizskalošanu, apbēršanu ar izskalošanās produktiem un sedzošās veģetācijas traucējumiem, kas tālāk var būt par iemeslu vēja erozijas (deflācijas) attīstībai. Kopējais ietekmes apjoms esošajā izpētes stadijā nav precīzi nosakāms, bet ir iespējams apgalvot, ka tas skars galvenokārt Daugavgrīvas salas, Rīgas līča krastu

un mazākā mērā krasta posmu Austrumu mols – Vecāķi. Plūdu iespēju mazināšana ir uzskatāma par būtisku vides piesārņojuma izplatības risku mazināšanai apstākļi Rīgas pilsētas teritorijās, kur mājtsaimniecībās tiek izmantotas vietējās kanalizācijas sistēmas vai izsmeļamās bedres. Turklāt PRP plāna realizācija mazinās iespējamā piesārņojuma izplatības risku gruntsūdenī arī vietās, kur gruntsūdeņu izmantošanai ir ierīkotas grodu akas. Kopumā autori secina, ka visi šie apsvērumi ir pilnīgi pietiekami, lai radītu vajadzību pēc pasākumiem plūdu riska novēršanai, tomēr vienlaikus atzīmē, ka PRP plānā nav novērtēts vēl viens ļoti būtisks faktors - skarto iedzīvotāju skaits, viņu mājokļu skaits un iespējamie materiālie zaudējumi plūdu gadījumā. Autori atzīmē, ka šis faktors un konkrētie ieguvumi (jeb plūdu nenodarītie zaudējumi) pretplūdu pasākumu īstenošanas gadījumā būtu jānovērtē pirms katru konkrēto pretplūdu pasākumu projektēšanas katrā konkrētā riska teritorijā projektēšanas brīža aktuālajā situācijā.

5. Raksturojot ar plānošanas dokumenta īstenošanu saistītās vides problēmas autori atzīmē, ka mūsdienās Rīgā pastāvošie pretplūdu pasākumi nav pietiekami, tie neierobežo plūdudeņu izplatību plašās teritorijās, kurās cita starpā izvietoti kultūrvēsturiski objekti, rūpniecības uzņēmumi, piesārņotas vietas, objekti ar piesārņojošās darbības atļaujām, īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, sociālās infrastruktūras objekti, starp kuriem par prioritāti atzīti – izglītības un sociālās aprūpes iestādes; cilvēku pulcēšanās vietas; pret ūdens iedarbību jutīgi kultūrvēsturiskie objekti. Kā jau norādīts iepriekš, PRP plānā nozīmīgākie pretplūdu aizsardzības risinājumi saistāmi ar aizsardzību pret vējuzplūdu radīto applūdumu. Vienlaicīgi autori atzīmē, ka plāna projektā ir atrodamas vairākas rekomendācijas lietusgāžu un sniega kušanas izraisītu plūdu mazināšanai, kas galvenokārt saistāmas ar nepieciešamību sakārtot un rekonstruēt meliorācijas un kanalizācijas sistēmu pilsētā, kā arī uzlabot esošo sistēmu apsaimniekošanas kvalitāti, tomēr tiek norādīts uz plāna izstrādē izmantoto hidroloģisko modeļu nepietiekamo izšķirtspēju konkrētu būvju un pārveidojumu rekomendēšanai. Lielākā daļā plānā paredzēto pēc funkcijas dambim vai uzbērumam pielīdzināmo būvobjektu ir relatīvi zemi un ar mazu šķērsriezuma laukumu un masu, arī slūžu, regulējamu caurteču un sūkņu staciju būvapjomi un jaudas ir relatīvi nelielas, izņemot atsevišķus objektus, tāpēc autoru ieskatā, tie neradīs ļoti būtiskas izmaiņas ģeoloģiskajos apstākļos un to ietekme uz hidrodinamiskajiem un ģeodinamiskajiem procesiem vairumā gadījumu uzskatāma par nenozīmīgu. Vides pārskatā apskatītas iespējamās ietekmes dažādos objektos, ņemot vērā skarto teritoriju platību, ietekmi uz vidi un sabiedrības intereses. Šajā plānošanas stadijā visu iespējamo ietekmju apjoms un būtiskuma pakāpe tika noteikta empīriski, balstoties uz iepriekš veiktajiem pētījumu rezultātiem, tāpēc autori atzīmē, ka PRP plāna realizācijas gaitā, konkrētiem pretplūdu būvobjektiem vai to sistēmai ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums, kura ietvaros veicama procesu matemātiskā modelēšana, precīzi nosakot sagaidāmās ietekmes apmēru. Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma gaitā vērtēta PRP plāna realizācijas ietekme uz atsevišķiem hidrodinamiskajiem un ģeodinamiskajiem procesiem - virszemes ūdeņu straumju rakstura un viļņošanās apstākļu izmaiņām; virszemes ūdeņu resursu un kvalitātes izmaiņām; pazemes ūdeņu līmeņa, kvalitātes, resursu un spiediena izmaiņām; garkrasta, šķērskrasta un gultnes sanešu parametru izmaiņām; krasta erozijas un sanešu akumulācijas teritoriālās izplatības izmaiņām; pārpurvošanās procesa izmaiņām; iespējamo ietekmi uz augsnēm (piesārņojums, sasāļošanās, vēja

erozija). Vides pārskatā identificētas iespējamās ietekmes, kas vairums gadījumu nav uzskatāmas par būtiskām, tomēr detalizētāk tās vērtējamās pirms konkrētu projektu realizācijas. Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto PRP plāna realizācijai, neatkarīgi no izvēlēta varianta, būs pozitīva ietekme uz virszemes ūdeņu resursiem un kvalitāti. Kā būtiskākais ir jāmin plānā paredzēto teritoriju applūšanas novēršana, cita starpā nepieļaujot videi bīstamo vielu, kā arī augsnes, atkritumu, u.c. nonākšanu ūdenstilpēs kopā ar atplūstošajiem plūdūdeņiem. Nepieļaujot piesārņotu vietu un objektu ar izsniegtām piesārņojošo darbību veikšanas atļaujām applūšanu, tiek novērsti potenciāli iespējami piesārņojuma izplatības riski. Lielākais pasākumu apjoms PRP plāna ietvaros ir saistīts ar esošo ielu pārbūvi un paaugstināšanu, kā arī jaunu relatīvi neliela būvapjoma dambju ierīkošanu. Vides pārskatā norādīts uz šo darbību realizācijas iespējamām izmaiņām teritorijas hidroģeoloģiskajos apstākļos un veicamajiem pasākumiem iespējamās ietekmes novēršanai vai samazināšanai, t.sk. paredzot meliorācijas un mākslīgās drenāžas sistēmu modernizāciju un atjaunošanu. Izvērtējot iespējamās erozijas un sanešu akumulācijas teritoriālās izplatības izmaiņas, autori vērš uzmanību uz plānotajām slūžām Mīlgrāvī un iespējamām izmaiņām krastu litomorfodinamikā. Nozīmīgākā paaugstināta viļņu erozijas riska vieta, neskaitot Rīgas līča piekrasti, ir Daugavas labā krasta iecirknis lejtecē pirms Austrumu mola Mangaļsalā. Kombinējoties pretplūdu būvju radītajiem lielākiem caurplūdumiem gan ūdenslīmeņa celšanās, gan pazemināšanās fāzē un pastāvot Daugavas zemūdens nogāzes noslīdēšanas riskam pēc Rīgas ostas pieejas kanāla padziļināšanas, sagaidāma viļņošanās izraisītās krasta erozijas pastiprināšanās. Tas nozīmē, ka iecirknī būtu jāierīko preterozijas būves bez pretplūdu funkcijas. Šis risks ir identificēts arī pieejas kanāla kuģu ienākšanai Rīgas ostā rekonstrukcijas ietekmes uz vidi novērtējumā. PRP plāna realizācijas gadījumā risks var pieaugt vēl vairāk, tāpēc tam jāpievērš uzmanība arī konkrēto pretplūdu būvju ietekmes uz vidi novērtējumā. Vides pārskata autori no dabas aizsardzības aspekta negatīvi vērtē preterozijas būves ierīkošanu Daugavgrīvas salas ziemeļaustrumu daļā uz dienvidiem no jau nostiprinātā krasta posma. Autori atzīmē, ka pasaules pieredze jūras krasta preterozijas pasākumu pielietošanā rāda, ka pozitīvu rezultātu sasniegšanai ir nepieciešams orientēties uz ilglaicīgu situācijas līdzsvaru un prognozējamu, iespējami netraucētu dabas procesu norisi, tādējādi, pieņemot lēmumu par kādu konkrētu pasākumu veikšanu vai rīcības stratēģiju, būtu nepieciešams izvērtēt visus esošo situāciju raksturojošos faktorus, t.sk. riska līmeni, apdraudēto objektu vērtību, ietekmi uz vidi, pasākumu ilgtspēju, izmaksas u.c. Šajā gadījumā jāņem vērā, ka preterozijas pasākumu realizācija, kas ietver masīvu aizsargbūvju celtniecību, ietekmēs jūras krasta procesus blakus esošajās teritorijās, kas galvenokārt izpaudīsies kā erozijas pastiprināšanās, kopumā mazinās teritoriju rekreatīvo un ainavisko vērtību, kā arī, turpinoties paredzamajām ar klimata mainību saistītajām konsekvencēm, prasīs arvien pieaugošas uzturēšanas izmaksas. Vides pārskatā norādīts uz iespējamām ietekmēm pretplūdu aizsargbūvju būvniecības posmā, atsevišķi analizējot iespējamo ietekmi uz virszemes ūdeņu, grunts un gruntsūdeņu piesārņojumu, ietekmi uz augsnēm, ietekmi uz gaisa kvalitāti. Vides pārskatā īsi aprakstīta PRP plāna realizācijas iespējamā ietekme uz kultūrvidi, cilvēku, labklājību, veselību un dzīvību, kā arī īsi raksturota ietekme uz materiālajām vērtībām, kas detalizētāk aprakstīta pašā plānošanas dokumentā.

6. Vides pārskata 7.9.apakšnodaļā vērtēta PRP realizācijas iespējamā ietekme uz aizsargājamām dabas teritorijām. Raksturojot situāciju kopumā, autori vērs uzmanību tam, ka slūžas-regulators, atšķirībā no dambju tipa būvēm, nav uzskatāmas par absolūtu barjeru plūdudeņu ceļā. Vairumā no plāna ietvertajiem gadījumiem, slūžas ir iespējams izmantot kā plūdus (uzplūdu līmeni) ierobežojošu nevis izslēdzošu risinājumu. Tomēr, ņemot vērā to, ka esošajā pretplūdu plāna izstrādes stadijā nav ietverta informācija par iespējamo slūžu apsaimniekošanas principiem (piemēram, slūžu noslēgšanas robežlīmenis), nav iespējams viennozīmīgi apgalvot, ka slūžu izmantošana ir uzskatāma par vēlamāku no dabas aizsardzības viedokļa, jo pieļauj vismaz daļēju nepieciešamā hidroloģiskā režīma uzturēšanu lielākajā daļā periodiski applūstošo īpaši aizsargājamo dabas teritoriju. Autori atzīmē, ka ne visos gadījumos būs iespējams regulēt ūdens caurplūdumu tā, lai applūstu aizsargājamās teritorijas, bet ne apbūve, piemēram, Mīlgrāvja slūžu gadījumā, ļaujot applūst dabas lieguma "Jaunciems" teritorijai, applūstu arī Trīsciems, Saulesdārzs, Aplokciems, Suži, Kanāla iela u.c. krastam tuvās teritorijas. Arī Slūžas Audupē būtu neiespējami noregulēt tā, lai neapplūstu apbūve Vecdaugavas krastā, taču applūstu, piemēram, mikrolieguma teritorija pretējā krastā. Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto, pretplūdu plānā ietvertie risinājumi, kas balstās uz dambju izmantošanu, paredzēti tikai apbūvēto teritoriju aizsardzībai pret applūšanu, t.i. tie izslēdz applūšanu norobežotajās teritorijās, bet pieļauj to visās pārējās, tajā skaitā arī īpaši aizsargājamajās teritorijās, tādējādi autori secina, ka lokālu dambju izmantošana no šā dabas aizsardzības aspekta raugoties ir uzskatāma par vēlamāku salīdzinājumā ar slūžām. Vides pārskatā vērsta uzmanība tam, ka šobrīd izstrādātajos īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānos noteikts, ka šajās teritorijās ir vēlama periodiska applūšana, tādējādi nav pieļaujama tādu pretplūdu aizsargbūvju veidošana, kas pārtrauktu šo teritoriju periodisku applūšanu. Šajā gadījumā autori atzīmē, ka, nerealizējot PRP plānu, esošo nenorobežoto zemo teritoriju applūšana ar iesāļajiem Rīgas līča ūdeņiem notiks arvien biežāk, tā izmainot tur pastāvošos apstākļus un ilgtermiņā, iespējams, radot nelabvēlīgas sekas. Situācija, kurā jāizvēlas starp pilnīgu applūšanas izslēgšanu un arvien biežāku iesāļūdeņu uzplūšanu, kopumā ir uzskatāma par kompleksu un nepietiekami izpētītu vides un dabas aizsardzības problēmu. Vides pārskatā norādīts uz atsevišķām PRP plānā paredzētām rīcībām, kuras potenciāli saistāmas ar iespējamu ietekmi uz aizsargājamām dabas teritorijām. Tā piemēram, PRP plānā paredzētā dambja izbūve (esoša asfaltēta ceļa paaugstināšana Vakarbuļļu aizsardzībai) novērsīs teritorijas applūšanu uz A no tā, t.sk. arī meža nogabalu, kurā dabas parka "Piejūra" dabas aizsardzības plānā ieteikts noteikt dabas lieguma zonu. Atbilstoši jaunākajām biotopu kartēm šajā teritorijā ir Eiropas Savienības nozīmes biotops – mežainas piejūras kāpas. Autori norāda, ka šī biotopa labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanai cita starpā būtiska ir arī dabiskā hidroloģiskā režīma saglabāšana, un vienlaikus atzīmē, ka šīs teritorijas applūšanas varbūtība ir ļoti maza, tādējādi nav paredzama būtiska negatīva ietekme uz biotopu. Līdzīgi ir ar PRP plānā paredzēto dambja izbūvi - esošas asfaltētas ielas paaugstināšana Daugavgrīvas aizsardzībai – kas arī autoru skatījumā neradīs būtisku negatīvu ietekmi uz dabas paka „Piejūra” biotopu. Autori papildus atzīmē, ka dambja būvniecība Vakarbuļļu aizsardzībai paredzēta dabas parka „Piejūra” zonā un šajā gadījumā jāņem vērā Ministru kabineta 2006.gada 14.marta noteikumu Nr.204

„Dabas parka „Piejūra” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” 18.punktā noteiktais, ka dabas lieguma un dabas parka zonā bez rakstiskas saskaņošanas ar administrāciju aizliegts veikt ceļu, inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju restaurāciju, renovāciju vai rekonstrukciju. Dabas parka “Piejūra” dabas lieguma zona “Mīlestības saliņa” ir nozīmīga galvenokārt kā putnu ligzdošanas un atpūtas vieta. Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto, PRP plānā nav paredzētas pretplūdu aizsargbūves, kas tiešā veidā ietekmētu šo teritoriju, taču, izbūvējot slūžas gan Mīlgrāvī, gan Hapaka grāvī, gan Audupē un citur, ūdenslīmenis vējuzplūdu gadījumā pārējās nenorobežotajās teritorijās iespējams augstāks salīdzinājumā ar situāciju, ja šie pretplūdu pasākumi netiktu realizēti. Autori norāda, ka nav sagaidāms, ka kāds no būvju variantiem atsevišķi vai viss būvju kopums kompleksi varētu ietekmēt ūdenslīmeņus tādā mērā, lai radītu jebkādu negatīvu ietekmi uz sauszemes teritorijām jebkurā no iespējamajām vējuzplūdu vai palu situācijām. Tāpēc nav paredzama negatīva ietekme uz dabas lieguma zonu “Mīlestības saliņa”. Dabas lieguma zona „Daugavgrīva” ir dabiski applūstoša teritorija, turklāt tā ar iesāļo jūras ūdeni applūst ne tikai no Rīgas līča puses, bet arī no Buļļupes. Izbūvējot PRP plānā paredzēto dambi – paaugstināt Parādes ielu posmā no Birzes ielas līdz bioloģiskās attīrīšanas stacijai „Daugavgrīva”, pilnībā tiktu novērsta lieguma applūšana no Buļļupes. Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto, pašreizējā plānošanas dokumenta izstrādes stadijā nav iespējams pārliciecināti novērtēt, vai šis apstāklis būtiski negatīvi ietekmēs no applūšanas atkarīgos lieguma biotopus, taču tas ir jāņem vērā un pirms plānotā dambja būvniecības vēlreiz detalizētāk jāizvērtē tā iespējamā ietekme uz lieguma applūšanas biežumu un intensitāti, pievēršot arī uzmanību no applūšanas atkarīgo biotopu, piemēram, piejūras zālāju, izvietojumam liegumā un to teritorijas augstumam. Gadījumā, kad detalizētākas izpētes rezultāti parāda, ka applūšanas gadījumiem no Buļļupes puses ir nozīme aizsargājamā biotopa pastāvēšanā, tad plānotā dambja izbūve varētu negatīvi ietekmēt konkrēto biotopu. Ja tiek saglabāta krasta erozijas iespējamība Rīgas līča pusē, tad lieguma teritorijas applūšanai no Buļļupes puses ir salīdzinoši mazāka nozīme. Savukārt, ja līča krasts tiek nostiprināts, lieguma applūšanas vienīgā iespēja ir no Buļļupes puses. Šajā gadījumā autori vērs uz uzmanību tam, ka PRP plānā nav paredzēti nekādi konkrēti pasākumi plūdu novēršanai Daugavgrīvā no līča puses, tomēr dažviet ir minēti nekonkrēti plāni krasta nostiprināšanas pasākumiem pie Daugavgrīvas: “(..) saskaņā ar „Plūdu risku novērtēšanas un pārvaldības nacionālo plānu”, nepieciešams Rīgas pilsētā plānot šādus pasākumus: (..) krastu nostiprināšanas pasākumu izpēti Daugavgrīvā (..)”. Dabas lieguma zona “Vakarbuļļi” ir regulāri dabiski applūstoša teritorija. Izbūvējot PRP plānā paredzētās pretplūdu aizsargbūves (dambjus un caurteku-regulatoru) Vakarbuļļu aizsardzībai, tiktu novērsta teritorijas applūšana uz Z no lieguma. Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto, nav paredzams, ka šie pasākumi kādā veidā ietekmēs lieguma applūšanas biežumu un intensitāti. Iespējamais pretplūdu aizsargbūvju izraisītais lokālais un īslaicīgais ūdens līmeņa pieaugums spēcīgu vējuzplūdu laikā lieguma R daļā nevar vērā ņemami mainīt applūšanas ietekmes parametrus lieguma biotopos. Dabas liegums “Vecdaugava” ir regulāri dabiski applūstoša teritorija. Realizējot PRP plānā Vecdaugavas aizsardzībai paredzēto pretplūdu aizsargbūvju 1. alternatīvu (slūžas-regulatoru Audupē), tiktu traucēta dabiskā lieguma applūšana. Autoru skatījumā šīs alternatīvas realizācijas ietekme vērtējama kā

negatīva uz šo aizsargājamo dabas teritoriju, jo viens no būtiskākajiem lieguma vērtību veidojošajiem faktoriem ir teritorijas hidroloģiskais režīms un būtisks lieguma biotopu saglabāšanas priekšnoteikums ir nemainīt esošo hidroloģisko režīmu. Sagaidāmo negatīvo ietekmi iespējams mazināt, plūdu gadījumā regulējot ūdens caurplūdumu Audupē – ļaujot applūst lieguma teritorijai, bet ne apbūvei. Tas, pie kāda ūdens līmeņa jāaizver slūžas, lai sasniegtu vēlamo stāvokli, jāvērtē ietekmes uz vidi novērtējumā. PRP plānā Vecdaugavas aizsardzībai paredzēto pretplūdu aizsargbūvju 2. alternatīvas (dambji pa lieguma perimetru) realizācijas gadījumā ekspluatācijas laikā nav paredzama negatīva ietekme uz lieguma dabas vērtībām, jo tas arī turpmāk varēs netraucēti applūst. Tomēr šajā alternatīvā dambju būvniecības laikā iespējama īslaicīga nebūtiska negatīva ietekme (veicot rakšanas darbus, pārvietojoties ar smago tehniku, ierīkojot būvmateriālu uzglabāšanas laukumus u.tml.). Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto, būvniecības darbi būtu jāieplāno ārpus putnu ligzdošanas vai migrācijas sezonas un pirms tam jāveic ietekmes uz vidi novērtējums. Līdzīga situācija ir ar PRP plānā paredzētajiem pasākumiem Ķīšezerā baseina aizsardzībai, kur 1.alternatīva paredz kuģojamas slūžas-regulatoru Mīlgrāvī, kuru darbības rezultātā tiks novērsta dabas lieguma „Jaunciems” applūšana. Viena no dabas lieguma galvenajām dabas vērtībām ir mitras un slapjas pļavas ezera palienē, tādējādi slūžu izbūve, autoru skatījumā, var negatīvi ietekmēt aizsargājamo dabas teritoriju. Šo ietekmi iespējams mazināt, plūdu gadījumā regulējot ūdens caurplūdumu Mīlgrāvī – ļaujot applūst lieguma teritorijai, bet ne apbūvei. Tas, pie kāda ūdens līmeņa jāaizver slūžas, lai sasniegtu vēlamo stāvokli, jāvērtē ietekmes uz vidi novērtējumā. Plānā Trīsciema aizsardzībai paredzēto pretplūdu aizsargbūvju 2. alternatīvas (dambji Ķīšezerā ZR galā) realizācijas gadījumā ekspluatācijas laikā nav paredzama negatīva ietekme uz dabas lieguma dabas vērtībām, jo tas arī turpmāk varēs netraucēti applūst. Tomēr šajā alternatīvā dambju būvniecības laikā iespējama īslaicīga nebūtiska negatīva ietekme un arī šajā gadījumā būvniecības darbi jāieplāno ārpus putnu ligzdošanas vai migrācijas sezonas un pirms tam jāveic ietekmes uz vidi novērtējums. Kā jau norādīts iepriekš, PRP plānā paredzētie pasākumi var ietekmēt četrus Rīgas teritorijā esošus mikroliegumus, kas atrodas regulāri applūstošās teritorijās un to augtņu labvēlīgu apstākļu nodrošināšanai nepieciešama atbilstoša hidroloģiskā režīma nodrošināšana. Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto, realizējot vienu no PRP plānā paredzētajām alternatīvām teritoriju ap Vecdaugavu aizsardzībai – slūžas-regulatoru Audupē, tiktu ietekmēts Vecdaugavas krastā izveidotais mikroliegums jūrmalas pļavas aizsardzībai. Šajā gadījumā negatīvo ietekmi, visticamāk, nebūtu iespējams mazināt arī ar caurplūduma regulēšanu plūdu laikā dēļ tuvās apbūves pretējā Vecdaugavas krastā. Savukārt ietekmi uz mikroliegumu melnalkšņu staignāja aizsardzībai pie Juglas kanāla un mikroliegumu zilganās molīnijas pļavas aizsardzībai pie Juglas upes būtu iespējams mazināt regulējot ūdens caurplūdumu slūžas-regulatoros Juglas kanālā vai Mīlgrāvī, atkarībā no tā, kura alternatīva tiek izvēlēta. Arī Spilves pļavās izveidotais mikroliegums jumstiņu gladiolas aizsardzībai ir applūstoša teritorija. Realizējot PRP plānā paredzēto pretplūdu aizsardzību ap Hapaka un Beķera grāvi (jebkuru no alternatīvām), šī teritorija vairs neapplūdīs. Jumstiņu gladiolas labvēlīgas aizsardzības nodrošināšanai šīs sugas atradnēs nedrīkst mainīt mitruma režīmu, tāpēc iespējama negatīva ietekme uz mikroliegumu jebkura varianta realizācijas gadījumā. Saskaņā ar Vides pārskatā

norādīto, negatīvo ietekmi iespējams mazināt, nodrošinot teritorijas applūšanu spēcīgu lietusgāžu laikā (neatsūknējot ūdeni no Spilves pļavām).

7. Vides pārskatā norādīts uz iespējamiem riskiem, kas iespējams var būt saistīti ar pretplūdu būvju izbūvi un ekspluatāciju. Autori atkārtoti atzīmē, ka konkrētiem pretplūdu būvobjektiem vai to sistēmai ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums, kura ietvaros veicama procesa matemātiskā modelēšana, precīzi nosakot sagaidāmās ietekmes apmēru. Pirms konkrētu darbību realizācijas jāizvērtē iespējamie riski un iespējamā drošības rezerve vai citādi pasākumi šādu risku mazināšanai. Vides pārskatā norādīts uz iespējamām projektēšanas, būvniecības un ekspluatācijas problēmām, kas saistītas ar nepietiekamu aizsargdambju augstumu (samazināts atplūdu ātrums) un drenāžu (notece sniega kušanas un lietus laikā), kā arī nepareizu slūžu ekspluatāciju. Autori atzīmē, ka slūžu izmantošanas gadījumiem ir nepieciešamas detalizētas instrukcijas un kvalificēts personāls, kas pienācīgi reaģētu uz visām dažādajām situācijām, kas katru atsevišķu plūdu gadījumā ir unikāla. Plānā paredzēto dambju augstums noteikts, pieņemot, ka pretplūdu aizsardzības nodrošināšana Rīgā jāveic, par pamatu pieņemot tuvās nākotnes (2021.-2050.) klimatu un applūšanas varbūtību 1% (reizi 100 gados). Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto, procesu modelēšana balstījās uz datu rindām ar ierobežotu garumu un tā saucamā „100 gadu vētra” vai vētra ar 1% varbūtību drīzāk ir mākslīga statistiska konstrukcija, tādējādi nav iespējams izslēgt tādu „avārijas” situāciju, kuras laikā plūdudeņu līmenis pārsniedz projektā paredzēto un daļa norobežoto teritoriju applūst. Autori atzīmē, ka vētru režīma, kas ir galvenais kritisku plūdu iemesls Rīgas teritorijā, prognozēšana ir viena no sarežģītākajām un visvairāk diskutētajām ar klimata maiņu saistītajām problēmām.
8. Vides pārskata 9.nodaļā „Plānošanas dokumenta īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi” vērtēta kopumā visa PRP plāna realizācijas iespējamā ietekme. Autoru ieskatā, visi lēmumi par konkrētu pretplūdu pasākumu galējiem risinājumiem pieņemami, balstoties tikai uz ilglaicīgām ietekmēm. Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto, pretplūdu pasākumu paliekošā ietekme uz cilvēkvidi neatkarīgi no alternatīvas ir pozitīva, jo plānoto pretplūdu pasākumu mērķis ir mainīt dabisko procesu norisi ūdenstilpēs cilvēka drošības labā. Tomēr šo pasākumu paliekošā ietekme uz ūdenstilpēm ir neviennozīmīga gan pasākumu īstenošanai kā tādai, gan atkarībā no alternatīvas. Šo ietekmju precīzai konstatēšanai nepieciešams konkrēto projekta risinājumu ietekmes novērtējums ar izmainīto šķērsriezumu aprēķiniem un izmainītās ūdensplūsmu uzvedības modeļiem. Autoru ieskatā nav pamata uzskatīt, ka precīza novērtējuma rezultāti varētu uzrādīt kāda pretplūdu pasākumu piedāvātā risinājuma principiālu nelietderību vai nepieļaujamu nelabvēlīgu ietekmi uz vidi. Tāpēc visi šie pasākumi ir īstenojami un precīzāks novērtējums nepieciešams tikai alternatīvas izvēlei un tehnisko risinājumu precizēšanai, nevis iespējamības un lietderības kā tādas apstiprināšanai vai noraidīšanai. Šajā sadaļā atkārtoti norādīts uz iepriekš detalizēti analizēto iespējamo ietekmi uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām. Kopumā autori atzīmē, ka realizējot PRP plānu, alternatīvu izvēle un vēlamo tehnisko risinājumu izvēle jābalsta uz diviem stratēģiskā ietekmes uz vides novērtējuma laikā apzinātiem ietekmju faktoriem – ietekme uz ūdenstilpēm (hidroloģiskā un hidroģeoloģiskā ietekme) un ietekme uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām.
9. Vides pārskata 10.nodaļā ietverts PRP plāna alternatīvo risinājumu salīdzinājums. Šīs daļas divās tabulās sniegts pārskats par visu PRP plānā ieteikto pasākumu

ietekmi uz vidi pēc diviem iepriekš noteiktajiem vērā ņemamajiem kritērijiem: ilglaicīgā paliekošā ietekme uz hidroloģiskajiem apstākļiem, hidroģeoloģiskajiem apstākļiem un mūsdienu ģeoloģiskajiem procesiem un ilglaicīgā paliekošā ietekme uz īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām un mikrolieģumiem. Vides pārskata 2. un 3. tabulā sniegts pārskats pa plūdu riska zonām un tajās piedāvātajām alternatīvām. Balstoties uz šī izvērtējuma rezultātiem, autori sastādījuši rekomendējamo alternatīvu sarakstu. Vienlaikus autori atzīmējuši, ka nevienā no plūdu riska zonā piedāvātajiem pretplūdu pasākumiem pašreizējā detalizācijas pakāpē nav konstatēti īstenošanu izslēdzoši faktori un visas alternatīvas ir īstenojamas. Autori gan atzīmē, ka pašu plānošanu dokumentu būtu vēlams papildināt ar skartā iedzīvotāju skaita un viņiem iespējamo plūdu nodarīto materiālo zaudējumu novērtējumu, tomēr kopumā secināts, ka esošā informācija ir pietiekoša, lai konstatētu, ka piedāvātie pretplūdu pasākumi ir pamatoti, nepieciešami un kopumā atstās labvēlīgu ietekmi uz vidi.

10. Vides pārskatā ietverta informācija par paredzētajiem pasākumiem PRP plāna īstenošanas monitoringa nodrošināšanai, t.sk. norādīts uz pastāvīgi veicamajiem vides apstākļu novērojumiem skartajās teritorijās. Vides pārskata autori ieteikuši monitoringa sistēmā iekļaujamos indikatorrādītājus, kas turpmāk izmantojami PRP plāna realizācijas ietekmes uz vidi novērtēšanai.

Vides pārskata sabiedriskā apspriešana:

Plūdu riska pārvaldības plāna Rīgas pilsētai Vides pārskata sabiedriskā apspriešana veikta atbilstoši MK noteikumu V nodaļā noteiktajam. Birojā iesniegtajā Vides pārskatam pievienoti sabiedriskās apspriešanas materiāli: publikācija presē; sabiedriskās apspriešanas sanāksmju, kas notika 2012.gada 17.februārī Rīgas domē, 20.februārī Bolderājas bibliotēkā, 21.februārī Jugļas bibliotēkā, 22.februārī Sarkandaugavas bibliotēkā, protokoli; Dabas aizsardzības pārvaldes, Valsts vides dienesta Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes, Rīgas plānošanas reģiona, Veselības inspekcijas, Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, Rīgas brīvostas pārvaldes, Jūrmalas pilsētas domes; Carnikavas novada domes atzinumi; Mežaparka attīstības biedrības u.c. nodibinājumu un iedzīvotāju vēstules. Sabiedriskās apspriešanas rezultātu izvērtējums ietverts Vides pārskata 1.tabulā „Apkopojums par vides pārskata projektā izdarītajiem labojumiem pēc atzinuma saņemšanas no institūcijām un sabiedriskās apspriedes”.

Sabiedriskās apspriešanas sanāksmēs jautāts par PRP plāna plānoto pasākumu realizāciju un finansējumu, uz ko izstrādātāji atbildējuši, ka PRP plāns nav gatavs projekts, tā pilnīgai realizācijai nepieciešamie līdzekļi ir ļoti lieli – lētāko alternatīvu gadījumā tie ir ~60 mlj.Ls, bet dārgāko – līdz 100 mlj.Ls, *„mazākos un lētākos pasākumus, iespējams, varētu realizēt arī privāti ieinteresētie īpašnieki. Bet pirmais darbs tomēr ir apstiprināt pašu plānu. Mērķis ir ar iespējami mazākiem līdzekļiem pasargāt pēc iespējas vairāk materiālo vērtību. Prioritārie būs tie pasākumi, kuriem atdeve būs lielāka”*. Sanāksmē jautāts, vai plānā ņemtas vērā klimata izmaiņu prognozes un vai ņemti vērā reāli novērojumu dati, t.sk. 2005.gada plūdu novērojumu dati, kā arī diskutēts par jūras krasta eroziju, plūdu iespēju no Daugavas un Lielupes, piesārņoto teritoriju plūdu draudiem, dambju izbūvi un augstumu, t.sk. ostas teritorijā

plānoto termināļu paaugstināšanu, atsevišķu PRP plāna risinājumiem un to alternatīvām, Memmes pļavas aizsardzību (šajā gadījumā autori vērsuši uzmanību uz Aizsargjoslu likumu, saskaņā ar kuru aizsargbūves atļautas tikai esošās apbūves aizsardzībai). Uz jautājumu, vai pasākumi ir paredzēti, lai pasargātu nākotnē apbūvējamas teritorijas, autori atbildējuši, ka plāns paredzēts tikai esošās apbūves aizsardzībai. Uz jautājumu par plānoto būvniecības uzsākšanu, izstrādātāji atbildējuši „Šis ir teorētisks plānošanas dokuments. Vispirms ir jāsaprot, vai šī teorija vispār ir pareiza un pamatot. Mēs runājam par īslaicīgiem, pēkšņiem plūdiem. Tika konstatēts, ka neviena cilvēka dzīvība vējuzplūdus netiek apdraudēta. Mums ir jāsalīdzina materiālās vērtības, ko mēs izglābjam, ar materiālajām vērtībām, kas ir jāiegulda, lai to panāktu. Vispirms jāpārbauda, vai tēriņi ir adekvāti ieguvumam. Svarīgi ir, ka atsevišķā vietā plānotos pretplūdu pasākumus var realizēt atsevišķi...pagaidām tā ir tikai iecere. Rīcības plāns būs vēlāk”. Sanāksmēs diskutēts arī par citiem jautājumiem – jūras krasta eroziju un nepieciešamo apmežošanu, gruntsūdens celšanos un meliorācijas sistēmas sakārtošanu, lietus ūdens novadīšanu, HES iespējamo avāriju risku, pašlaik neapbūvētu teritoriju turpmāku izmantošanu, kā arī vērsta uzmanība uz privātpašnieku iespējamiem iebildumiem pret šī plāna realizāciju un iespējamām veikt grozījumus Rīgas pilsētas attīstības plānā. Plānošanas dokumenta izstrādātājiem iesniegtas četras vēstules, kurās: vērsta uzmanība uz plānoto kanalizācijas un ūdensvada sistēmas projektēšanu un izbūvi Bukultos un PRP plāna pretplūdu aizsargbūvju 2.alternatīvas izvietojumu Ķīšezera baseinā; izteikts priekšlikums pretplūdu aizsardzības dambju izmaiņām Bolderājā pie tilta Lielās ielas zonā; nav atbalstīta 2.alternatīva, kas paredz izbūvēt aizsargdambjus gar Vecdaugavas krastiem pie konkrētām teritorijām, jo tas, vēstules nosūtītāju skatījumā, ietekmēs daudzus privātpašumā esošus zemes gabalus, veicinās turpmāku Vecdaugavas akvatorija pārpurvošanos, kas nav dabīgs process, un ir aizsācies pēdējo 50 gadu laikā, pastiprinātas pieguļošās ostas saimnieciskās darbības rezultātā, kā arī likvidējot dabīgās caurteces; nav atbalstīta aizsargbūvju izveide Ķīšezera piekrastē no Saulesdārza teritorijas līdz Mailes upītei u.c. Mežaparka attīstības biedrības (turpmāk arī Biedrība) vēstulē cita starpā norādīts: „Lai nosargātu apbūvētās un saskaņā ar Rīgas attīstības plānu (2006.-2018.g.) apbūvējamās teritorijas no applūšanas riska, piedāvātais risinājums saistās ar hidrotehnisko/aizsargbūvju izveidi. Esošo būvju nosargāšana no plūdu riskiem ar šādu paņēmieni ir tikai viens no iespējamiem risinājumiem. Par pirmo prioritāti neizvirzot apbūves aizliegšanu pašlaik neapbūvētās, applūšanas riskam pakļautajās teritorijās, tiek ignorēta pilsētplānošanas labā prakse un piedāvāts „kļūdainas adaptācijas” risinājums no vides un ekonomiskā viedokļa. Ar hidrotehniskām aizsargbūvēm no plūdu riskiem aizsargājot pašlaik neapbūvētas, bet nākotnē apbūvējamas teritorijas, palielinās izmaksas saistībā ar jau esošās infrastruktūras un apbūves nosargāšanu no applūšanas. Šis aspekts nav ņemts vērā ne Plānā, ne Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējumā”. Autori atbildējuši, ka stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma uzdevums ir novērtēt Plānā piedāvāto risinājumu un alternatīvu iespējamo ietekmi uz vidi. Biedrība vērš uzmanību tam, ka „plānā tiek ieteikts pārvērtēt izvēlētais jaunās attīstības teritorijas, ņemot vērā klimata pārmaiņu ietekmē pieaugošo plūdu risku, pretplūdu pasākumu realizācijas un uzturēšanas izmaksas, kā arī ietekmi uz vidi, t.sk. ”pārvērtēt un nepieciešamības gadījumā atsevišķās teritorijās mainīt plānoto (atļauto) izmantošanu Rīgas teritorijas plānojumam 2006.-2018.gadam ar grozījumiem”. Diemžēl Plānā šis labas prakses ieteikums netiek izstrādāts, nav

norādītas konkrētas pašlaik neapbūvētas teritorijas, kuru plānotā (atļautā) izmantošana būtu jāpārskata, kā arī, piedāvājot konkrētus risinājumus konkrētām teritorijām, kā vienīgās alternatīvas tiek minētas slūžas vai dambji/uzbērums, neminot iespēju mainīt plānoto izmantošanu". Šajā gadījumā Birojs secina, ka plānošanas dokumenta un Vides pārskata izstrādātāji ir izvēlējušies citu pieeju, apskatot iespējamās plūdu draudus, ņemot vērā klimata izmaiņu prognozes, un izvērtējot aizsargbūvju nepieciešamību, vienlaicīgi nerisinot jautājumu par iepriekš plānoto apbūves teritoriju pārskatīšanu. Tādējādi šis jautājums aktualizējams visos pārējos ar plānošanu saistītos jautājumos, t.sk. veicot Rīgas pilsētas teritorijas plānojuma grozījumus, izstrādājot detālplānojumus, lokālplānojumus, kā arī izsniedzot būvatļaujas konkrētām būvēm. Kā PRP plāna nepilnību Biedrība atzīmē to, ka nav veikts ekonomiskais aprēķins ne dažādiem hidrotehniskajiem/aizsargbūvju variantiem, ne alternatīvai, ka netiek apbūvētas plūdu riskam pakļautās teritorijas, tādējādi netiek sniegts ekonomiskais pamatojums, kāpēc tiek dota priekšroka tieši aizsargbūvju veidošanai. Biedrība arī norādījusi uz nepietiekami pamatotiem plānotajiem pretplūdu pasākumiem gar Ķīšezera krastu Saulesdārza teritorijā, kā arī uz to, ka teritorija aiz TEC -1 Ķīšezera dienvidrietumu galā nav iekļaut Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu reģistrā. Biedrība neatbalsta caurteku-regulatoru nr.205 izveidi, jo to nepieciešamība nebalstās uz izejas datiem. Biedrības ieskatā, neierobežojot applūšanas risku šajā neapbūvētajā, bet jau tagad daļēji applūstošā teritorijā, mazinās nepieciešamība pēc hidrotehniskām/aizsargbūvēm apbūvētās piekrastes teritorijās citviet Ķīšezera, t.sk. Saulesdārza teritorijā un tā apkārtnē. Biedrība ieteikusi veikt analīzi par plūdu riskam pakļautajām piesārņotajām un potenciāli piesārņotajām teritorijām un A un B kategorijas piesārņojošai darbībai atļaujas saņēmumiem uzņēmumiem, kas atrodas Rīgas Brīvostas teritorijā, un izvirzīt priekšlikumus riska mazināšanai, uz ko autori atbildējuši, ka „plānā netiek apskatīti Rīgas ostas teritorijas pretplūdu aizsardzībai nepieciešamie pasākumi, pieņemot, ka osta savas teritorijas aizsardzību nodrošinās pati”. Biedrība ieteikusi „veikt grozījumus Rīgas attīstības plānā (2006.-2018.g.), mainot plānoto (atļauto) zemes izmantošanu Saulesdārzā un Ezerparka teritorijā no apbūvējamās teritorijas statusa uz apstādījumu un dabas teritoriju”, kā arī ierosinājusi „novērtēt aizsargbūvju ietekmi uz virszemes noteci un gruntsūdens līmeni pieguļošajās krasta teritorijās, (tai skaitā gar Ķīšezera krastu Saulesdārza apkārtnē līdz Mailes upītei) sniega kušanas un intensīvu un ilgstošu nokrišņu laikā, tai skaitā klimata maiņas ietekmē. Negatīvas vides/hidroloģiskās ietekmes var pārsniegt ieguvumus no plānoto aizsargbūvju ieviešanas un uzturēšanas”. Kā norādīts Vides pārskatā, detalizētus ietekmes novērtējumus būs iespējams veikt pirms konkrētu darbību uzsākšanas. Birojs papildus vērš uzmanību tam, ka dambju, molu un citu būvju būvniecība plūdu novēršanai ir likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējuma” 2.pielikuma darbības, kurām veicams sākotnējais izvērtējums un nepieciešamības gadījumā arī ietekmes uz vidi novērtējums.

Rīgas brīvostas pārvalde (turpmāk arī RBP) cita starpā vēršusi uzmanību tam, ka PRP plānā ir jāparedz iespēja izbūvēt arī cita veida un piederības inženierbūves, piemēram, piestātnes un krasta nostiprinājumus, kuri tiek būvēti, ņemot vērā sauszemes applūšanas riskus, vai uz uzbērums ierīkotas sliekšņu ceļus. RBP rekomendē veikt korekcijas attiecībā uz pretplūdu būvi Bolderājā pie dzelzceļa tilta pār Buļļupi posmā no Meniķu ielas līdz dzelzceļa tiltam – kā pretplūdu aizsargbūvi paredzot zemes dambi pa esošo Loču kanāla labā krasta līniju. Carnikavas novada dome iesaka

papildus paredzēt sūkņu stacijas pie Langas ietekas Ķīšezerā izbūvi un Langas lejteces posma pārtīrīšanu, kā arī izvērtēt iespēju pagarināt pretplūdu būves vismaz līdz P1 ceļam. Ķekavas novada dome lūgusi projektā izvērtēt, kādi ir riski, ja pēc pretplūdu pasākumu ieviešanas Rīgā, varētu paaugstināties plūdu risks Daugavai pieguļošajās teritorijās līdz Rīgas HES, un nepieciešamības gadījumā paredzēt pasākumus, šo risku novēršanai. Jūrmalas pilsētas dome informējusi par veikto pētījumu „Applūduma riska izpēte un prognozēšana Jūrmalas pilsētas teritorijā pie virszemes ūdensobjekta „Lielupe” un rekomendāciju izstrāde plūdu riska samazināšanai un teritorijas aizsardzībai”, kurā konstatēts, ka pie plūdu atkārtojamības reizi 100 gados jau applūst lielākā daļa no Vārnukroga apbūves teritorijas, turklāt plūdu apdraudējums, galvenokārt, ir no Buļļupes un Rīgas robežas puses. Vārnukroga teritorijā ir nepieciešams izbūvēt pretplūdu aizsargdambjus gar Lielupes labo krastu, gar Buļļupes krastu un gar Rīgas pilsētas robežu, paaugstinot esošos krastu nostiprinājumus un esošo ielu posmus (Bolderājas un Baltās kāpas iela), kā arī izbūvējot jaunu dambi gar apdzīvotās teritorijas austrumu un rietumu pusi.

Valsts vides dienesta Lielrīgas reģionālā vides pārvalde nav izteikusi principiālus iebildumus pret PRP plānu un tā stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējumu. Vides pārskatu ieteikts papildināt ar informāciju par secīgiem PRP plāna realizācijas etapiem, detalizētāku alternatīvu izvērtējumu un pasākumiem monitoringa nodrošināšanai. Uz ko autori atbildējuši, ka paredzēto pretplūdu pasākumu realizācijas pa secīgiem etapiem (posmiem) novērtējumu šajā Vides pārskatā nav iespējams veikt, jo tas nav definēts PRP plānā, detalizēti pasākumi būtu jāiekļauj pretplūdu aizsargbūvju ietekmes uz vidi novērtējumos. Dabas aizsardzības pārvalde (turpmāk arī Pārvalde) savā atzinumā norādījusi, ka *„kopumā, izmantojot piesaistītā projekta finansējumu, ir veikti nozīmīgi plūdu potenciāli ietekmēto teritoriju pētniecības, modelēšanas un uzmērīšanas pasākumi, nodrošinot informācijas bāzi applūšanas procesu izpratnei atbilstoši mūsdienu situācijai un prognozēšanai atbilstoši vairākiem klimata pārmaiņu scenārijiem līdz šī gadsimta beigām. Paveiktais ļauj pieņemt savlaicīgus un precīzus lēmumus plūdu riska novēršanai, plānot Rīgas pilsētas teritoriju attīstību, vienlaikus nodrošinot arī dabas aizsardzības intereses”*. Pārvalde izteikusi vairākus priekšlikumus gan PRP plānā, gan Vides pārskatā ietvertās informācijas koriģēšanai un papildināšanai, t.sk. ieteikts monitoringa pasākumos ietvert aizsargājamo biotopu novērtēšanu, uzsvērt mikroliegumu hidroloģiskā režīma nodrošināšanas nepieciešamību u.c. Pārvalde kopumā atzīmējusi, ka *„Plāna stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums ir pamatots, korekti izstrādāts un atbalstām SIVN ietvertu alternatīvu izvērtējumu”*. Rīgas plānošanas reģions izteicis vairākas piezīmes par PRP plānu, t.sk. par izmantoto metodoloģiju, izmantoto datu interpretāciju, prioritātes kritērijiem un cita starpā ieteicis *„vērtēt ne tikai esošos objektus un teritorijas, kas var applūst, bet gan perspektīvā attīstāmās teritorijas, kas paredzētas pilsētas attīstības dokumentos”*. Atzinīgi par izstrādāto PRP plānu izteikusies Veselības inspekcija un Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija, papildus norādot uz atsevišķiem faktoriem, kas ņemami vērā realizējot plānošanas dokumentu.

Izvērtētā dokumentācija:

SIA „Vides konsultāciju biroja” 2012.gada 3.aprīļa vēstule Nr.108/12, Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums plūdu riska pārvaldības plānam Rīgas pilsētai, Plūdu riska pārvaldības plāns Rīgas pilsētai, kas pieejams interneta vietnē <http://www.rigapretpludiem.lv/lat/projekta-dokumenti/>, kā arī Vides pārraudzības valsts biroja 2011.gada 5.maija lēmums Nr.25 „Par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras piemērošanu”.

Piemērotās tiesību normas:

1. Likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 4.panta trešā daļa, 23.⁴ pants, 23.⁵ pants.
2. Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” IV, V, VI, VII, VIII daļa.
3. Likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”.
4. Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumi Nr.264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.
5. Ministru kabineta 2006.gada 14.marta noteikumi Nr.204 „Dabas parka „Piejūra” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.
6. Ministru kabineta 2001.gada 30.janvāra noteikumi Nr.45 „Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi”.
7. Aizsargjoslu likums.
8. Teritorijas attīstības plānošanas likums.

Rekomendācijas:

1. Vides pārskatā iekļauta informācija, ko izstrādātājs var nodrošināt, ņemot vērā pašreizējo zināšanu līmeni un novērtēšanas metodes, plānošanas dokumenta saturu, tā vietu plānošanas dokumentu hierarhijā un izstrādes un detalizācijas pakāpi, līdz kādai ir lietderīgi vērtēt ietekmi uz vidi attiecīgajā plānošanas stadijā. Īstenojot PRP plānu, jāreķinās, ka plūdu novēršanas būvēm savlaicīgi veicams sākotnējais izvērtējums nolūkā detalizētāk izvērtēt konkrētos alternatīvos risinājumus un to iespējamās ietekmes.
2. Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma laikā nodrošināta sadarbība ar institūcijām un nevalstiskajām organizācijām. Vides pārskats pilnveidots, atbilstoši plānošanas dokumentā izskatītajiem jautājumiem un detalizācijas pakāpei, balstoties uz sabiedriskās apspriešanas rezultātiem, turklāt tajā iekļauts sabiedriskās apspriešanas rezultātu un sabiedrības izteikto viedokļu izvērtējums, kā arī sabiedrisko apspriežu materiāls, kas uzskatāmi parāda pašvaldības un Vides pārskata izstrādātāju dialogu ar sabiedrību. Turpmāk izstrādājamajos pilsētas attīstības un teritorijas plānošanas dokumentos rekomendējam izvērtēt un,

nepieciešamības gadījumā paredzēt atsevišķu teritoriju izmantošanas nosacījumus vai ierobežojumu saistībā ar iegūtajiem izpētes rezultātiem.

3. Vides pārraudzības valsts birojs rekomendē Rīgas pilsētas domei izvērtēt nepieciešamību pilnveidot Plūdu riska pārvaldības plānu Rīgas pilsētai, ņemot vērā Vides pārskatā un sabiedriskās apspriešanas laikā izteiktos priekšlikumus, kā arī ņemt vērā izteiktās rekomendācijas un izskatīt tās turpmāk izstrādājamos plānošanas dokumentos, t.sk. sagatavojot PRP plāna Rīcības plānu un paredzot konkrētu finansējumu, prioritizējot iespējamus risinājumus atbilstoši pieejamiem finanšu līdzekļiem.
4. Rīgas pilsētas domei, atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” VII nodaļā noteiktajam, jāinformē sabiedrība par Plūdu riska pārvaldības plāna Rīgas pilsētai pieņemšanu minēto Ministru kabineta noteikumu 27.punkta noteiktajā kārtībā. Pašvaldībai jā sagatavo informatīvs ziņojums par to,
  - kā plānošanas dokumentā integrēti vides apsvērumi;
  - kā ņemts vērā vides pārskats, izteiktie atzinumi, sabiedriskās apspriešanas rezultāti;
  - pamatojums, kāpēc no visiem iespējamiem risinājuma variantiem izraudzīts pieņemtais variants;
  - ziņas par pasākumiem plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa veikšanai, norādot monitoringa ziņojuma iesniegšanas termiņus.
5. Lai konstatētu Plūdu riska pārvaldības plāna Rīgas pilsētai īstenošanas radīto tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi, pašvaldībai, izmantojot valsts vides monitoringa un citus pieejamos datus, jāveic plānošanas dokumenta realizācijas novērtējums un atbilstoši plānošanas dokumenta realizācijai jāizstrādā monitoringa ziņojums un jāiesniedz (arī elektroniskā veidā) Vides pārraudzības valsts birojā. Rekomendējam monitoringu veikt un ziņojumu sagatavot saskaņoti ar teritorijas plānojuma realizācijas ietekmes novērtējumu (vēlākais 2017.gadā).

Direktors

A.Lukšēvics